ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr. A420284517
AA43-0826-18/8
ECLI:LV:ADAT:2018:1024.A420284517.8.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 24.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Irina Kaļiņina,
tiesnese Margarita Osmane un tiesnese Roze Paegle

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu /pers. B/ pieteikumā par Finanšu ministrijas 2017.gada 24.augusta lēmuma Nr.12-34/94, ar kuru atzīts, ka /pers. B/ nav tiesīgs bez attiecīga saskaņojuma vadīt lekcijas (seminārus) SIA „FCM Ltd" ārpus darba laika, atzīšanu par prettiesisku, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 1.februāra spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ vērsās Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – dienests) ar lūgumu atļaut savienot valsts amatpersonas amatu ar radošo darbu 2017.gada 25.maijā (dienesta dienas kārtības noteikumos noteiktajā darba laikā), kā arī 2017.gada 17.jūnijā (sava atvaļinājuma laikā), radošo darbu veicot sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) „FCM Ltd" atbilstoši noslēgtajam autoratlīdzības līgumam.

Novērtējot dienesta rīcībā esošo informāciju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja esošo praksi šajā jomā un ievērojot dienesta esošo praksi amata savienošanu atļauju izsniegšanā, dienests ar 2017.gada 1.jūnija lēmumu Nr.9.6-14/202 (turpmāk – dienesta lēmums) atzina, ka atļauja pieteicējam nav izsniedzama.

Finanšu ministrijā (turpmāk – ministrija), izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, ar 2017.gada 24.augusta lēmumu Nr.12-34/94 (turpmāk – ministrijas lēmums) dienesta lēmumu atstāja negrozītu.

[2] Pieteikumā tiesai pieteicējs lūdz uzlikt par pienākumu dienestam izdot labvēlīgu administratīvo aktu par pieteicēja tiesībām savienot amatu dienestā ar lekciju (semināru) vadīšanu komersantiem, norādot šādus argumentus.

[2.1] Ministrija, novērtējot, vai pieteicēja radošais darbs nebūs pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām, savu secinājumu izdarījusi vienā teikumā, proti, ka saprātīgam vērotājam no malas varētu rasties šaubas par amatpersonas objektivitāti. Taču ministrija nav norādījusi, ko tā saprot ar vārdu „saprātīgs". Tāpat ne dienesta, ne ministrijas amatpersonas nav apmeklējuši pieteicēja vadītās lekcijas (seminārus), kā arī nav vērsušies ne pie SIA „FCM Ltd" vai konkrētiem pieteicēja lekciju (semināru) apmeklētājiem, lai noskaidrotu to, vai tiešām kādam no pieteicēja lekciju (semināru) apmeklētājiem ir radušās šaubas par pieteicēja objektivitāti.

[2.2] Ministrija lēmumā nav norādījusi, vai tā ir vērtējusi pēc būtības pieteicēja norādīto, ka lekcijā (seminārā) pavadītais laiks vienmēr tiek pilnībā atstrādāts pirms vai pēc parastā darba laika, kā arī to, ka nekad lekcijā (seminārā) atrašanās dēļ nav bijuši ietekmēti tiešie darba pienākumi vai nokavēti to termiņi. Tāpat ministrija nav pieprasījusi ziņas par pieteicēja sniegto konsultāciju skaitu, lai salīdzinātu, vai laikā, kad pieteicējs vada lekcijas (seminārus), to skaits būtu samazinājies. Pieteicējs norāda, ka viņa sniegto konsultāciju skaits ir neliels un konstants katru mēnesi. Turklāt ministrijai ir labi zināms, ka ļoti bieži darba pienākumu dēļ pieteicējs darba laikā neatrodas darbavietā, bet gan dažādās sanāksmēs gan ārpus Latvijas, gan ministrijā, gan citās valsts pārvaldes iestādēs, taču tas nekad nav traucējis organizēt viņa vadītās nodaļas darbu. Līdz ar to lēmuma 2.3. un 2.5.apakšpunktā paustais, ka amatu savienošana var kaitēt valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai, nav vērtēts pēc būtības, nav pamatots ar faktiem un pierādītiem apstākļiem, kā arī tajā nav norādīti argumenti, uz kuru pamata ir noraidīts pieteicēja lūgums.

[2.3] Ministrija nav pēc būtības izvērtējusi, vai lekciju (semināru) vadīšana rada, nevis tikai var radīt interešu konfliktu. Nav pieļaujams, ka negatīvs administratīvais akts tiek pamatots ar vispārinājumu, ka ikviens iespējamais interešu konflikts tiešām rada interešu konfliktu.

To, ka katras konkrētas lekcijas (semināra) vadīšana ir jāvērtē pēc būtības, pierāda arī tas, ka arī paši ministrijas darbinieki regulāri ir vadījuši un vada analoģiska satura lekcijas (seminārus) par normatīvo aktu grozījumiem un to piemērošanu komersantiem. Līdz ar to lēmuma 2.5.apakšpunktā paustais attiecībā uz to, vai pieteicēja radošais darbs neradīs interešu konfliktu, nav pamatots ar faktiem un pierādītiem apstākļiem.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja pieteikums daļēji apmierināts. Tiesa atzina, ka pieteicējam, veicot radošo darbu (vadot lekcijas (seminārus) SIA „FCM Ltd"), nav nepieciešama dienesta vadītājas vai viņas pilnvarotas personas rakstveida atļauja, tomēr šo darbu pieteicējs ir tiesīgs veikt ārpus viņam noteiktā valsts amatpersonas darba laika.

[3.1] No likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6.panta pirmās daļas, 7.panta sestās un 10.2 daļas izriet, ka valsts civildienesta ierēdnim ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar radošo darbu bez rakstveida atļaujas saņemšanas, proti, uz likuma pamata.

Tā kā lekciju (semināru) prezentāciju (izdales materiālu) sagatavošanā ir konstatējams pieteicēja radošais ieguldījums, kā arī radošumu var tikt pievienot arī pašas lekcijas norises laikā, pieteicēja lekciju (semināru) vadīšana SIA „FCM Ltd" ir radošais darbs likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" izpratnē, un tā savienošanai ar valsts amatpersonas amatu dienesta vadītāja rakstveida atļauja nav nepieciešama.

Tā kā likumdevējs tiešā tekstā ir noteicis, ka, savienojot valsts amatpersonas amatu ar radošo darbu, rakstveida atļauju saņemt nav nepieciešams, šādos gadījumos dienestam nav jāvērtē arī iespējamie riski.

[3.2] Savukārt no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmās, trešās un ceturtās daļas un Valsts civildienesta likuma 15.panta pirmās daļas 1. un 3.punkta izriet, ka valsts amatpersonām, kuras amata pienākumus pilda sabiedrības, nevis savās interesēs, ir tiesības savienot valsts amatpersonas amatu ar radošo amatu, gūstot no tā personisku labumu, tikai ārpus noteiktā darba laika.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu dienests iesniedza apelācijas sūdzību, kurā uzskata pirmās instances tiesas spriedumu par nepamatotu un argumentē turpmāko.

[4.1] Tiesa nav ņēmusi vērā likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6.panta otrajā daļā noteikto, ka amatu savienošana ar radošo darbu, kad nav nepieciešama amata savienošanas atļauja, ir pieļaujama tikai tad, ja tā nerada interešu konfliktu, nav pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām un nekaitē valsts amatpersonas tiešo pienākumu izpildei.

[4.2] Izvērtējot pieteicēja dalību privātā uzņēmuma organizētajos mācību pasākumos no ētiskā, darba organizācijas un amata savienošanas pieļaujamības viedokļa, dienests konstatēja vairākus apstākļus, kas rada šaubas, ka amatpersona var piedalīties privātā uzņēmuma organizētajos pasākumos: 1) lekciju tēma par pievienotās vērtības nodokli un nodokļu maksātāju konsultēšana par normatīvo aktu nodokļu jomā piemērošanu ir pieteicēja amata pienākumi; 2) pieteicējs ir organizējis bezmaksas seminārus dienesta telpās un dienestam nav nepieciešamas amatpersonas organizētas lekcijas par maksu; 3) dalība SIA „FCM Ltd" organizētajos pasākumos var radīt riskus ierobežotās pieejamības informācijas (kas paredzēta izmantošanai tikai amata pienākumu ietvaros) nepamatotai izpaušanai; 4) nav zināma mērķauditorija, līdz ar to pastāv risks, ka pieteicēja apmācītās personas, izmantojot iegūtās zināšanas, nākotnē var vērsties pret dienestu.

[4.3] Izsniedzot atļauju par amata savienošanu, iestādes vadītājs faktiski akceptē amata savienošanu ārpus darba laika. Tādējādi nevar piekrist tiesas spriedumā konstatētajam apgalvojumam, ka pieteicējs drīkst ārpus darba laika savienot valsts amatpersonas amatu ar lekciju (semināru) vadīšanu bez iestādes vadītāja saskaņojuma.

[4.4] Dienests neapšauba, ka pieteicējs ir sagatavojis lekciju (semināru) prezentāciju (izdales materiālu), kurš ir kvalificējams kā pieteicēja radošais darbs, tomēr apstāklis, ka radošā darba rezultātā tiek sagatavots izdales materiāls, pats par sevi neliecina, ka arī lekcijas (semināri), kas tiek sniegtas individuālai personu grupai, būtu atzīstamas par amatpersonas radošo darbu.

[4.5] Sniedzot konsultācijas trešajām personām gan pārstāvot dienestu, gan arī juridiskas personas (SIA „FCM Ltd") vārdā par nodokļu piemērošanas jomu, pastāv iespēja, ka pieteicējs vienlaikus varētu sniegt konsultācijas vienam un tam pašam nodokļu maksātājam gan dienesta vārdā, sagatavojot uzziņu, gan arī vēlāk juridiskās personas vārdā pasniedzot lekcijas, kas nav pieļaujams un ir pretējs likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteiktajam mērķim, kā arī likuma 22.panta otrajā daļā noteiktajam.

[5] Paskaidrojumā pieteicējs apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, savukārt pirmās instances tiesas spriedumu atzīst par tiesisku un pamatotu.

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Apgabaltiesa konstatē, ka par pirmās instances spriedumu apmierinātajā daļā apelācijas sūdzību iesniedza tikai dienests, līdz ar to pirmās instances tiesas spriedums daļā, ar kuru atzīts, ka pieteicējs nav tiesīgs bez attiecīga saskaņojuma vadīt lekcijas (seminārus) SIA „FCM Ltd" viņam noteiktā valsts amatpersonas darba laikā (izskatāmajā lietā 2017.gada 25.maijā), nav pārsūdzēts un ir stājies spēkā, līdz ar to pieteicēja pieteikums šajā daļā apelācijas instancē nav vērtējams (Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa).

[8] No lietas apstākļiem secināms, ka pieteicējs 2017.gada 22.maijā vērsās dienestā ar lūgumu (lietas 73.lapa) atļaut savienot valsts amatpersonas amatu ar radošo darbu 2017.gada 25.maijā (dienesta dienas kārtības noteikumos noteiktajā darba laikā), kā arī 2017.gada 16.jūnijā (pieteicēja atvaļinājuma laikā).

Ievērojot, ka pieteicēja iesniegumā minētais datums 2017.gada 16.jūnijs jau ir pagājis un apgabaltiesai vairs nav iespējams lemt par atļaujas savienot valsts amatpersonas amatu ar darbu – lekciju lasīšanu SIA „FCM Ltd" organizētajā seminārā – piešķiršanu pieteicējam norādītajā datumā, izskatāmā pieteikuma priekšmets ir ministrijas kā augstākas iestādes (Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa) atteikuma atļaut pieteicējam savienot amatu ar lekciju lasīšanu SIA „FMC Ltd" rīkotajos semināros no dienesta amatu pienākumu pildīšanas brīvajā laikā tiesiskums. Vērtējot ministrijas lēmuma tiesiskumu un lietas apstākļus, apgabaltiesa piemēro tiesību normas redakcijā, kas bija spēkā ministrijas lēmuma pieņemšanas laikā.

[9] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6.panta pirmā daļā ministrijas lēmuma pieņemšanas laikā noteica, ka valsts amatpersonai ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildi, vai saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā, vai reģistrējoties dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šajā likumā vai citā normatīvajā aktā nav paredzēti valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi.

Minētā panta otrā daļā noteica, ja likumā nav noteikti stingrāki ierobežojumi, valsts amatpersonai, ievērojot šā likuma 7.panta otrajā, trešajā, ceturtajā, piektajā, 5.1, sestajā, septītajā, astotajā un trīspadsmitajā daļā noteiktos speciālos amatu savienošanas ierobežojumus, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ne vairāk kā ar diviem citiem algotiem vai citādi atlīdzinātiem valsts amatpersonas amatiem vai amatiem citās publiskas personas institūcijās. Par šajā daļā minētajiem amatiem nav uzskatāms pedagoga, zinātnieka, ārsta, profesionāla sportista un radošais darbs. Šajā daļā minētā amatu savienošana pieļaujama, ja tā nerada interešu konfliktu, nav pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām un nekaitē valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai.

Uz pieteicēju kā valsts amatpersonu attiecināmi likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta sestajā daļā noteiktie ierobežojumi, līdz ar to viņš var savienot valsts amatpersonas amatu tikai ar: 1) amatu, kuru tās ieņem saskaņā ar likumu, Ministru kabineta noteikumiem un rīkojumiem; 2) pedagoga, zinātnieka, profesionāla sportista un radošo darbu; 21) amatu arodbiedrībā; 3) citu amatu, uzņēmuma līguma vai šā panta vienpadsmitajā daļā neminēta pilnvarojuma izpildi, ja to savienošana nerada interešu konfliktu un ir saņemta attiecīgās publiskas personas iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas personas rakstveida atļauja; 4) saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā vai reģistrējoties dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šī savienošana nerada interešu konfliktu un ir saņemta attiecīgās publiskas personas iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas personas rakstveida atļauja.

[10] Pārbaudot, vai lekciju lasīšana SIA „FCM Ltd" organizētajā seminārā būtu uzskatāma par pieteicēja radošu darbu, norādāms turpmākais.

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta septītajā daļā radošais darbs tiek definēts kā publicistiska, literāra vai mākslinieciska darbība, par kuru saņem autoratlīdzību vai honorāru.

Pieteicējs iesniedza apgabaltiesai Autoratlīdzības līgumu Nr.64/2017 (lietas 162.lapa), kurā norādīts, ka par nolasītu lekciju par tēmu „Aktuālais pievienotās vērtības nodoklī" pieteicējam pienākas autoratlīdzība 107 euro apmērā. Taču tas vien, ka pieteicējam par šāda satura lekciju lasīšanu tika paredzēta autoratlīdzības samaksa, nav pamats secinājumam, ka lekcijas lasīšana ir radošs darbs. Noskaidrojot, kāds darbs būtu uzskatāms par radošu, izšķirošais ir tas, vai konkrēts darbs ir vērsts uz jaunradi, kuras rezultātā tiek radīts, sacerēts, veidots kas jauns.

No pieteicēja sagatavotās prezentācijas slaidiem (lietas 77.–81.lapa) secināms, ka pieteicējs, sagatavojot šo materiālu, ir balstījies uz Pievienotās vērtības nodokļa un citu nodokļu likumu normām, skaidrojot un attiecinot tās uz dažādām situācijām, taču minētais lekcijai sagatavotais slaidu apkopojums nav noformēts kā literārais darbs, lai to atbilstoši Autortiesību likuma 4.panta 1.punktam uzskatītu par autortiesību objektu.

Autortiesību likuma 6.pantā tiek uzskatīts, kādus objektus autortiesības neaizsargā, un tie ir,: 1) normatīvos un administratīvos aktus, citus valsts un pašvaldību iestāžu izdotus dokumentus un tiesas nolēmumus (likumus, tiesu spriedumus, lēmumus un citus oficiālus dokumentus), kā arī šo tekstu oficiālos tulkojumus un oficiālās konsolidētās versijas; 2) valsts apstiprinātos, kā arī starptautiski atzītos oficiālos simbolus un zīmes (karogus, ģerboņus, himnas, apbalvojumus), kuru lietošanu nosaka atsevišķi normatīvie akti; 3) kartes, kuru sagatavošanu un lietošanu nosaka normatīvie akti; 4) presē, radio vai televīzijas raidījumos vai citos saziņas līdzekļos sniegto informāciju par dienas jaunumiem, dažādiem faktiem un notikumiem; 5) idejas, metodes, procesus un matemātiskās koncepcijas.

Ievērojot, ka par autortiesību objektu nav uzskatāmi ne likumu teksti, ne to piemērošanas skaidrojums, kas tiek sniegts tiesas spriedumos, nav pamata uzskatam, ka kādas citas personas skaidrojums par likuma normu attiecināmību un piemērošanu dzīves situācijām, ja tas nav noformēts kā literārais darbs (Autortiesību likuma 4.panta 1.punkts), kā arī metodes un procesi personas sniegtā skaidrojuma pasniegšanā būtu uzskatāmi par autortiesību objektu. Turklāt lekcijas tēma ir tieši saistīta ar pieteicēja amata pienākumiem dienestā. Tas nozīmē, ka pieteicēja darbības, kas saistītas ar lekcijas lasīšanu par pievienotās vērtības nodokļa aktualitātēm, nav uzskatāmas par radošu darbu.

Pieteicēja lekciju lasīšana SIA „FCM Ltd" organizētajā seminārā nav uzskatāma arī par pedagoga darbu, jo Izglītības likuma 1.panta 161.punktā tiek definēts, ka pedagogs ir fiziskā persona, kurai ir šajā vai citā izglītību reglamentējošā likumā noteiktā izglītība un profesionālā kvalifikācija un kura piedalās izglītības programmas īstenošanā izglītības iestādē vai sertificētā privātpraksē. Konstatējot, ka pieteicējam nav pedagoģiskās izglītības un viņš nav reģistrēts Izglītības ministrijas Pedagogu reģistrā (lietas 161.lapa), kā arī SIA „FCM Ltd" reģistrētie darbības veidi ir konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās, un tā nav uzskatāma par izglītības iestādi, pieteicēja sniegtais pakalpojums minētajai komercsabiedrībai nav uzskatāms par pedagoģisko darbu.

Ievērojot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6.panta otrā daļas un 7.panta sestās daļas normu tvērumu kopsakarā ar minētā panta 10.2 daļas normatīvo regulējumu (kopš 2018.gada 6.marta 7.panta 10.2 daļa izslēgta no likuma), secināms, ka pieteicējam būtu tiesības savienot savu amatu dienestā ar lekciju lasīšanu SIA „FCM Ltd" organizētajā seminārā, ja šī savienošana nerada interešu konfliktu, amatu savienošana nav pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām un nekaitē valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai.

[11] Izskatāmajā gadījumā pieteicējs kā nodokļu administrācijas amatpersona vēlējies savienot amata (Nodokļu pārvaldes Pievienotās vērtības nodokļa daļas Pirmās metodikas daļas vadītājs) pienākumu pildīšanu ar darbu – lekcijas par aktualitātēm pievienotās vērtības nodokļa normatīvajā regulējumā lasīšanu pie konkrēta nodokļa maksātāja (lietas 162.lapa). Tātad savienojamais darbs pēc būtības ir tieši saistīts ar tiem valsts amatpersonas pienākumiem, kurus pieteicējs pilda dienestā.

Dienests kā valsts pārvaldes iestāde fiskālās disciplīnas ievērošanā un tās izpildes kontrolēšanā, pildot valsts pārvaldes uzdevumus citā starpā gādā par valsts noteikto nodokļu iekasēšanu, piemērojot zināmus stratēģiskus paņēmienus un metodes, daļa no kuriem ir ierobežotas pieejamības informācija un valsts noslēpuma objekts. Dienests veic arī zināmus ieguldījumus šo metožu pilnveidošanā, analizējot situāciju fiskālās disciplīnas ievērošanā un nepārtraukti revidējot normatīvo regulējumu un novēršot tā nepilnības. Par to liecina vairāki grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā un likumā „Par nodokļiem un nodevām". Savukārt nodokļa maksātājam ir interese meklēt iespējas optimizēt valsts budžetā maksājamos nodokļus, cita starpā piesaistot nodokļu konsultantus un īstenojot to piedāvātos risinājumus.

Tas nozīmē, ka nodokļu administrācija un nodokļu maksātājs dažkārt pārstāv diametrāli pretējās intereses fiskālās disciplīnas ievērošanā, savukārt nodokļu maksātājam var būt interese saņemt tādu informāciju no nodokļu konsultanta (bet vislabāk no personas, kura strādā dienestā), kas pārzina nodokļu iekasēšanas metodiku, lai pēc iespējas efektīvāk optimizētu valsts budžetā maksājamo nodokļu lielumu. No minētā secināms, ka pieteicējs, vēloties strādāt gan dienestā, gan sniegt pakalpojumu konkrētam nodokļa maksātājam saistībā ar aktualitātēm pievienotās vērtības nodokļa jomā, var nonākt interešu konflikta situācijā, kas var kaitēt nodokļu iekasēšanai. Līdz ar to dienestam ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums veikt preventīvus pasākumus, lai izslēgtu interešu konflikta situācijas rašanos, nesaskaņojot pieteicējam, tāpat kā citām dienesta amatpersonām, šādu amata savienošanu pat gadījumā, ja pieteicējs vēlās sniegt pakalpojumu nodokļu maksātājam no dienesta brīvajā laikā.

[12] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 5.punkts interešu konfliktu definē kā situāciju, kurā valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radinieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses.

Izskatāmajā gadījumā kā pieteicēja potenciālais darījumu partneris ir norādīts SIA „FCM Ltd", kuras reģistrētie darbības veidi ir konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās.

Apgabaltiesa uzskata, ka pieteicējam kā dienesta valsts amatpersonai ir pienākums būt īpaši piesardzīgam iespējamo darījumu partneru izvēlē interešu konfliktu kontekstā, jo iesaistīšanās darījumos ar komersantiem, kuri nepilda nodokļu likumos noteiktos pienākumus, var negatīvi ietekmēt ne tikai pieteicēja reputāciju, bet arī graut dienesta, kurā pieteicējam kā valsts amatpersonai ir pamata darba vieta, prestižu.

Kā apstiprina dienests apgabaltiesai, SIA „FCM Ltd" 2017.gada 22.maijā (datumā, kad pieteicējs lūdzis savienot amatu dienestā ar lekciju lasīšanu SIA „FMC Ltd" rīkotajā seminārā) ir bijis nodokļu parāds 6347,30 euro, kurš lietas izskatīšanas laikā ir tikai palielinājies un sasniedzis 10 062,18 euro apmēru, līdz ar to pieteicējam kā nodokļu administrācijas amatpersonai bija jāatturas no iespējamo kontaktu nodibināšanas ar nodokļu nemaksātāju arī šāda iemesla dēļ.

[13] Pastāvot konstatētajiem apstākļiem, apgabaltiesa uzskata, ka atteikums saskaņot pieteicējam valsts amatpersonas amata savienošanu ar lekciju lasīšanu SIA „FCM Ltd" rīkotajos semināros ir pamatots, tiesisks un attaisno pieteicējam noraidītās tiesības (Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas 3.punkts), jo ir vērsts cita starpā arī uz to, lai netiktu pārkāpts likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 19.pantā noteiktais – informāciju, kas valsts amatpersonai ir pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu, aizliegts prettiesiski izpaust vai izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu.

[14] Pieteicējs pieteikumā argumentē, ka ministrija, novērtējot, vai pieteicēja radošais darbs nebūs pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām, savu secinājumu izdarījusi vienā teikumā secinot, ka saprātīgam vērotājam no malas varētu rasties šaubas par amatpersonas iespējamo neobjektivitāti, taču ministrija nav norādījusi, ko tā saprot ar vārdu „saprātīgs".

Apgabaltiesa šo pieteicēja argumentu uzskata par nepamatotu, jo vārda „saprātīgs" tvērumu ir iespējams noskaidrot jebkurā pieejamā vārdnīcā (saprātīgs cilvēks tiek definēts kā tāds, kas izturas un rīkojas prātīgi, ar apdomu – https://lv.oxforddictionaries.com/skaidrojums/ sapratīgs), un ministrijai saziņā ar iestādei padoto ierēdni ir tiesības paļauties uz to, ka iestādē strādā izglītotas personas, kurām nav jāskaidro iestādes izmantotā latviešu valodas vārda nozīme, ievērojot pragmatiskus apsvērumus.

Administratīvajās tiesībās jēdziens „saprātīgs vērotājs no malas" tiek plaši izmantots, vērtējot amatpersonas iespējamo atrašanos interešu konflikta situācijā vai amatpersonas rīcības ētiskumu.

Judikatūrā ir nostiprināta tēze, ka valsts amatpersonai ir pienākums novērst jebkādas šaubas par sava amata darbības neatkarību un objektivitāti (Augstākās tiesas 2018.gada 23.aprīļa lēmums lietā Nr.SKA-707/2018).

Turklāt jāņem vērā, ka objektivitāte tiek attiecināta ne tikai uz reālajiem, bet arī šķietamajiem interešu konfliktiem – ja saprātīgam vērotājam no malas var pastāvēt pamatotas (tādas, kuras objektīvi un loģiski iespējams argumentēt) šaubas par amatpersonas objektivitāti, šai amatpersonai no piedalīšanās procesā sevi būtu jāatstādina. Lēmumam ne tikai jābūt objektīvam, bet tam acīmredzami un nešaubīgi tādam arī jāizskatās (Briede J. 14.1 panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 218.lpp.).

Savukārt pieteicēja arguments par to, ka ministrijai bija jāvēršas pie konkrētiem pieteicēja lekciju apmeklētājiem, lai noskaidrotu to, vai tiešām kādreiz kādam no pieteicēja lekciju apmeklētājiem ir radušās šaubas par pieteicēja objektivitāti, ka atteikums savienot amata pienākumu nav pamatots ar faktiem un pierādītiem apstākļiem, ka nav pieļaujama situācija, ka negatīvs administratīvais akts tiek pamatots ar to, ka pietiek tikai ar pieļāvumu iespējamības formā, ka varētu rasties interešu konflikts, liecina par to, ka pieteicējam nav izpratnes par prevencijas apsvērumiem, kuri gan amatpersonai, gan iestādei jāveic primāri, nesagaidot, kad reālas interešu konflikta situācijas tiks konstatētas un negatīvas sekas reāli būs iestājušās.

[15] Pieteicējs 2018.gada 15.augusta paskaidrojuma 6.3.apakšpunktā (lietas 196.lapa) norāda, ka jau kopš 2011.gada lasa lekcijas dažādiem komersantiem, ienākumus no tām norāda iedzīvotāju ienākumu deklarācijās, taču dienests, akceptējot pieteicējam deklarēto nodokļu pārmaksu atmaksas, iebildumus nav izteicis.

Izvērtējot šo argumentu, apgabaltiesa vērš lietas dalībnieku uzmanību tam, ka izskatāmajā gadījumā tiek vērtēts vienīgi atteikuma savienot amata pienākumus dienestā ar pakalpojumu sniegšanu SIA „FCM Ltd" tiesiskums, un netiek kontrolēta dienesta rīcība jebkurā citā situācijā, kurā dienests, iespējams, nebija ievērojis apstākli, ka pieteicējs savieno valsts amatpersonas pienākumus dienestā ar pakalpojumu sniegšanu citiem komersantiem, nelūdzot dienesta vadītājam atļauju savienot amatu ar šāda veida pakalpojumu sniegšanu.

Citiem pieteicēja argumentiem nav nozīmes no tiesību viedokļa, tos apgabaltiesa ir izvērtējusi, bet atsevišķu rakstveida analīzi minētajā nolēmumā nesniegs, ievērojot procesuālās ekonomijas principu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. B/ pieteikumu par Finanšu ministrijas 2017.gada 24.augusta lēmuma Nr.12-34/94, ar kuru atzīts, ka /pers. B/ nav tiesīgs bez attiecīga saskaņojuma vadīt lekcijas (seminārus) SIA „FCM Ltd" ārpus darba laika, atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Kaļiņina

Tiesnese M.Osmane

Tiesnese R.Paegle